

SZOVJET KÖLTŐK ANTOLOGIÁJA

Jólváogatott verses antológia különleges, kettős élvezet forrása. Az olvasó — akár egy virágoskert látogatója — nem csupán az egyes versek szépségében gyönyörködhet, hanem mintegy ráadásul a kötet egészének: a költői élménynek és kifejezőmódnak, a hangoknak és színeknek gazdagságában, változatosságában is. A szovjet költők antológiáját pedig még mindezekon felül is csábítóvá teszi az az eszmei egység — mondhatnánk: harmónia —, amely a költőgyéniesség sokféleségét csak még jobban érzékelhetővé teszi, kiemeli.

A Világirodalom Gyöngyszemei sorozatban Jovánovics Miklós válogatásában megjelent kis kötet a harmóniának és ezen belül a változatosságnak valóban megragadó pompáját nyújtja. Immáron közel ötven esztendő történelmében: élethalál harcokban, visszavonulásokban, új és új győzelmekben fényesedtek ki ezek az eszmék: a szocializmus és internacionalizmus eszméje, a szovjet nép és haza szeretete, a jelen áldozatos szolgálata és a diadalmas jövőbe vetett hit, — gondolatok és érzelmek, amelyek a szovjet lírában Gorkijtől napjainkig kifejezésre jutnak. És ezen a harmónián belül ahány költő, annyi művészi alkat, prófétikus hév és szatira, lírai lágyág és filozófikus tömörség, pasztell és dráma ötvöződnék össze a szovjet költészet hatalmas panorámájában.

E panorámából két, természetesen egymástól merően el nem választható költői generáció arcéle bontakozik ki. Az első, az öregebbik nemzedéké kétségtelenül összetettebb, bonyolultabb, hiszen ezek a költők — Gorkij kivételével — még mind az izmusoktól burjánzó, polgári költészet talajából sarjadtak ki. Blok és Brjusov az orosz szimbolizmust teremtették meg, Majakovszkij a futurizmus fegyvertárával lép föl, Jeszenyin pedig imaginistának vallja magát. Ámde valamennyiük költői fejlődésének közös jellegzetessége, hogy a forradalom fordulópontot jelent lírájukban, hogy mindannyian — a maguk módján, költői alkatuknak megfelelően — a forradalom szolgálatába állították költészetüket. Majakovszkij esetében ez a folyamat mondhatnánk természetes és magától érthető, Brjusovnak azonban már ezer, a polgári műveltséghez fűződő szálal kellett eltépnie ahhoz, hogy az új világ költője lehessen, Jeszenyin pedig — amint ezt csodálatos költeménye: a *Szovjetország* oly megrázóan mutatja — minden önmarcangoló tépelődés ellenére sem tud teljesen föloldódni az új közösségben.

Mit hagyott örökségül az utódokra ez az első nemzedék? Mindenekelőtt természetesen az eszmei egység fontosságának fölismerését, a szocializmusért vívott harc roppant távlatainak és feladatainak tudatát. De ezen túlmenően csiszolt harci fegyvereket is. Majakovszkij az agitátor lendületét, zseniális szó- és fogalomképzéseit, dobpergésszerű ritmusát, Antokolszkij és Szelvinszkij a hősi romantikát, Blok a prófétikus lelkesedést és intellektualizmust, Jeszenyin az érzelmi telítettséget és lírizmust.

A fiatalabbak gárdája: a második nemzedék hűségesen megőrizte ezt az örökséget. Szimonov soraiban Majakovszkij hangvételére bukkanunk, Zabolockij és Martinov intellektualizmusa Blokét idézi. Ámde igazságtalanság volna e költőkben csak utódokat és nem önálló költőgyéniéseket látni, süketnek maradni például Iszakovszkij és Tvardovszkij lírájának népdalban gyökerező elemeivel szemben, nem fölfedezni Kaputikján érzelmi telítettségében a cselekvési vágyat és mindenekelőtt a második generáció valamennyi költőjénél egyaránt diadalmaskodó eszmei tisztaságot és ehhez párosulva a költői realizmust.

A szovjet költészet két generációjának líráját nagy történelmi események forróítják. A forradalom, a polgárháború éveit, a szocializmus építése, a nagy honvédő háború és a háború után kialakult nemzetközi helyzet egyként helyet kapnak e költészetben és ezt aényt minden szónál ékebben bizonyítja a szovjet költészet társadalmi jelentőségét, a szovjet költőknek az önmagukbaforduló, dekadens polgári költőkkel szembeni eszmei felsőbbrendűségét. A szovjet költészet antológiájából egy új világ költőinek derűs és kiegyensúlyozott, bátor és humanista magatartását olvashatjuk ki, oly emberi ideálokat, amelyeknek ragyogása a társadalom egészének fényéből táplálkozik.

És ez a költészet kis és nagy népek, évszázados hagyományokban gyökerező és most sarjadó, ifjú kultúrák összhangja. Orosz és lett, ukrán és grúz, üz-bég és bjelorusz költők szólalnak meg az antológia lapjain földidézve a szovjet haza ezer színét, örömét és gondját, hétköznapjait és történelmi eseményeit. S bár mint minden antológia ez is csupán sejtetheti az egész pompáját, mégis, úgy érezzük, a kitűnő válogatás jóvoltából megkapó szépségekkel és fontos tanulságokkal lettünk gazdagabbá.

— i — I